

Література

1. Чечель И.Д. Исследовательские проекты в практике школы // Библиотека журнала «Директор школы», - М., 1998, № 7.

РОЛЬ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАКТИК У ПРОФЕСІЙНОМУ СТАНОВЛЕННІ СТУДЕНТІВ ПРИРОДНИЧОГО ФАКУЛЬТЕТУ

Бажан А.Г. (Полтава)

У системі професійної підготовки вчителів-біологів, учителів-хіміків важлива роль належить педагогічним практикам. Вони є органічною частиною навчального процесу, який забезпечує поєднання теоретичної підготовки майбутніх педагогів з їх практичною діяльністю в навчальних та виховних закладах. Саме в процесі проходження студентами природничого факультету педагогічних практик складається їх уявлення про шкільні навчальні заклади різного типу і роботу в них учителів-предметників та класних керівників.

Вважається доцільним забезпечити особистісно-орієнтований і творчий характер підготовки кожного студента. А продумуючи організацію педагогічної практики, необхідно орієнтуватися не лише на виконання програми практики, а й перш за все підходити до кожного студента як особистості, цілеспрямовано і послідовно розкриваючи в ньому сильні особистісні та професійні сторони [1].

Реформування вищої освіти згідно з оновленою парадигмою освіти потребує модернізації системи підготовки майбутніх учителів. Її обов'язковою складовою є удосконалення технології формування професійно компетентної особистості майбутнього вчителя-вихователя. Усе це вносить певні корективи до процесу та технології організації та проведення практик. Адже, для того, щоб студент став невдовзі висококваліфікованим фахівцем, майстром своєї справи, потрібна, крім певних здібностей і сукупності багатьох наукових знань, ще й система професійних умінь. Тому роль навчальних, польових та педагогічних практик важко переоцінити, оскільки вони забезпечують поєднання теоретичної підготовки майбутніх учителів з їх практичною діяльністю в польових умовах при проведенні екскурсій, спостережень, на навчально-дослідних ділянках, у наукових установах, навчальних та виховних закладах, є найефективнішою формою їх професійного становлення. Практики перевіряють підготовленість майбутніх учителів до самостійної науково-педагогічної діяльності у школі, дають змогу студентам впевнитися, переконатися в правильності обраної професії.

Значні зміни у діяльності загальноосвітньої і вищої школи зумовлюють розробку і впровадження інноваційних засобів організації практик майбутніх бакалаврів, спеціалістів та магістрів. Вони повинні сприяти професійному становленню студентів, ознайомленню майбутніх учителів із освітніми стандартами, структурними змінами у сучасній системі освіти.

На природничому факультеті Полтавського педуніверситету педагогічні практики проводяться згідно створених нових інструктовано-методичних та навчально-методичних посібників [2,3], де зібрані наскрізні сучасні програми усіх навчальних, польових та педагогічних практик для студентів природничого факультету – майбутніх бакалаврів та майбутніх спеціалістів, і програми науково-педагогічної практики магістрантів у вищому навчальному закладі, а також розробки інструктивно-методичних матеріалів для їх висококваліфікованого проведення.

У них детально розроблені і запропоновані студентам для кожного виду практики порядок організації, мету, завдання і детальний зміст, а також оцінювання неперервної педагогічної практики майбутніх учителів.

Навчальним планом природничого факультету для студентів природничого факультету передбачені такі види педагогічних практик:

Пропедевтична практика з психології – 1 тиждень (II курс).

Пропедевтична практика з педагогіки – 1 тиждень (III курс).
Пропедевтична практика з фахових дисциплін – 2 тижні (III курс).
Педагогічна практика (майбутніх бакалаврів) – 5 тижнів (IV курс).
Педагогічна практика (майбутніх спеціалістів) – 6 тижнів (V курс).
Науково-педагогічна практика магістрантів – 6 тижнів.

Для проведення практик обираються 15-18 шкіл м. Полтави з доброю матеріальною базою кабінетів біології, хімії та обладнаними сучасними комп'ютерними класами. Це забезпечує запозичення досвіду студентами майбутньої організації навчально-виховного процесу.

Учителі фахових дисциплін базових шкіл мають високий рівень кваліфікації: вчитель вищої категорії, вчитель-методист, старший учитель. Це значною мірою сприяє поглибленню теоретичних знань, вдосконаленню методичних умінь, вивченню передового досвіду вчителів студентами-практикантами, запозичення передових та сучасних методик, дослідженню особливостей роботи в дитячому колективі.

Роботою студентів керують методисти фахових кафедр: ботаніки, біології людини і тварин, екології та охорони довкілля, хімії та методики викладання хімії, педагогіки, педагогічної майстерності, психології тощо.

Педагогічна практика – це сполучна ланка між теоретичним навчанням і майбутньою самостійною роботою. Для багатьох студентів вона стає "відкритими дверима" в професію. Включаючись в освітній навчально-виховний процес, студент осягає громадянський і етичний сенс майбутньої діяльності, коректує особисті професійні установки. Студенти, що пройшли педагогічну практику, говорять про те, як було важко їм на початку практики, як не хотілося розлучатися з дітьми в кінці її, що ще можна було б зробити, але не вистачило час. У цьому і полягає головний сенс педагогічної практики: у відношенні, що сформувалося, до педагогічної праці як до особисто значущого професійного майбутнього. Кожен етап педагогічної практики – все більш самостійний і відповідальний крок майбутнього фахівця в професію [1].

Більшість студентів демонструють під час практики володіння методикою проведення нетрадиційних уроків: уроки-заліки, уроки-змагання, уроки-казки, уроки-подорожі, уроки-дослідження, уроки-ділові ігри, інтегровані уроки тощо.

Однією із основних форм оволодіння кваліфікацією вчителя є аналіз, самоаналіз уроків. У кожній мікрогрупі після проведених уроків чи виховних заходів студентами разом із вчителями та методистами проводяться обговорення, де вказуються помилки, висловлювались побажання та виробляються підходи щодо вирішення критичних ситуацій, які виникають.

Аналіз досвіду проведення педагогічних практик в останні роки дозволили виявити певні недоліки в підготовці спеціаліста.

Цього року при проходженні педагогічної практики студенти IV курсу виконували завдання тільки із моноспеціальності: з хімії (групи спеціальностей „Хімія та біологія“, „Хімія та інформатика“) та біології (групи спеціальностей „Біологія та практична психологія“, „Біологія та основи аграрного виробництва“). Однак виявилось, що проходження педпрактики студентами у школах із моноспеціальності не дозволяє ефективно використовувати відведений для практики час, оскільки тижневе навантаження уроків тільки з біології (для студентів-біологів) чи хімії (для студентів-хіміків) є незначним (1-2 уроки на тиждень).

Учителі-методисти, класні керівники, методисти від університету, студенти відмічають значний обсяг завдань з педагогіки, з якими студенти реально не можуть справитись у межах термінів практики. А в цьому році у зв'язку із уведенням карантину у школах м. Полтави практично випало 2 тижні практики. Тому, на нашу думку, бажано б відновлення проходження практики з обох спеціальностей.

Література

1. Андриенко А.В. Проблемы организации педагогических практик студентов – будущих психологов. // Инновации в образовании. – 2006. – №4. – С. 28-32.

2. Організація, зміст і оцінювання неперервної педагогічної практики майбутніх учителів: Навчально-методичний посібник /Авт. кол. За заг. ред. д.п.н., проф., член-кор. АПН України А.М. Бойко. – Полтава, 2002. – С. 63 – 74.
3. Програмне забезпечення та інструктивно-методичні матеріали навчальних, польових та педагогічних практик студентів природничого факультету /Авт. кол. – Упорядник А.Г. Бажан. За заг. ред. М.В. Гриньової. 2-е вид., перер. і доп. – Полтава, 2005. – 164 с.

ВИРОБНИЧА НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА МАГІСТРАНТІВ ПРИРОДНИЧОГО ФАКУЛЬТЕТУ

Бажан А.Г. (Полтава)

Сучасному суспільству потрібен спеціаліст, який не тільки має функціональну готовність до професійної науково-педагогічної, методичної та виховної діяльності, а й сформований як творча особистість, здатна виявляти і створювати умови для творчої самореалізації підрастаючого покоління [2].

Підготовка нової генерації педагогічних кадрів від вихователя дитячого садка до викладача навчального закладу, підвищення їх професіоналізму на всіх рівнях названа одним із основних напрямків у реалізації Державної національної програми "Освіта" ("Україна XXI століття") [1].

Важливою формою освітньо-професійної підготовки фахівців-магістрів є виробнича науково-педагогічна практика. Вона розглядається як складова частина навчально-виховного процесу і забезпечує безперервність та послідовність формування практичних умінь та професійного становлення учителя [5].

На природничому факультеті Полтавського державного педагогічного університету імені В.Г. Короленка для успішного проходження магістрантами науково-педагогічної практики розроблена "Навчальна програма виробничої науково-педагогічної практики у вищому навчальному закладі" спеціальності 8.010103 – викладач біології (хімії), магістр [3].

Виробнича науково-педагогічна практика є одним із засобів успішної підготовки магістранта до викладацької роботи. Вона проводиться в умовах, максимально наближених до майбутньої професійної діяльності з метою поглиблення і закріплення теоретичних знань, одержаних у університеті та формування в магістрантів умінь застосовувати ці знання у навчально-виховній роботі в навчальних закладах вищого рівня. Під час практики магістранти виконують функції викладача університету. За час науково-педагогічної практики їм необхідно повною мірою усвідомити закономірності і принципи навчально-виховної роботи у вищій школі, оволодіти практичними уміннями та навичками, досвідом професійної діяльності, вивчити систему викладання кращих педагогів, опанувати різні форми навчальної, організаційно-методичної, наукової, виховної роботи професорсько-викладацького складу вузу.

Науково-педагогічна практика магістрантів організовується на відповідних кафедрах університету під керівництвом досвідчених викладачів, які мають визнані здобутки в науковій, методичній та виховній роботі, наукові ступені та вчені звання. Методичне керівництво роботою магістрантів ведеться так, щоб забезпечити розвиток їх ініціативи і самостійності, тримаючи, разом з тим, в полі зору їх роботу, надаючи в разі необхідності їм допомогу. До обов'язків керівників практики від кафедр входять: планування, організація та облік результатів практики, сприяння залученню та адаптації магістранта до роботи колективу кафедри, відвідування та аналіз занять, які проводять магістранти, допомога в підготовці звітної документації та доповіді для виступу магістранта на засіданні кафедри [4].

У програмі сформульовані мета та завдання науково-педагогічної практики магістрантів, пропонується орієнтовний зміст на кожен тиждень шести-